

להב מפיו יצא

גליון 480 חקת תשפ"ו

ניצוצות עפ"י משנת הגאון הצדיק ר' ישראל אליהו וינטרויב זצוק"ל

לתרומות והנצחות, הוספת מנויים, הצעות והערות יש לפנות בטלפון: 0-7695449 או למייל 1nafsho@gmail.com

עומק ענין פרה אדומה [בסוד ישרים שב"ק חקת תשנ"ד]

נבין את עומק ענין המיתה שנגזרה עליו. הנה עצם החטא קראוהו חז"ל [תיקון ק"ט ע"א] מקצץ בנטיעות (עיין למשל ברמב"ן סוף נח). ננסה להבין מה פשר בטוי זה של "קיצוץ בנטיעות". האדם הראשון לפני החטא בעת עמדו על רגליו אמר שירת "ה' מלך גאות לבש" [פרקי דר"א פ' י"א ונרמז בר"ה ל"א], כי הוא ראה אז את כל הבריאה כחטיבה אחת של מלכות שמים, היינו שהשיג בחוש איך כל הבריאה היא רק גלוי כבוד מלכות שמים. אבל כשהנחש הסיתם והחטיאם, הכניס בהם את השבוש שיכולה להיות להם דעה ודרך עצמית מלבד מה שנצטוו מפי הגבורה כמ"ש "והייתם האלקים יודעי טוב ורע", היינו שיכנסו לתוך מהלך חדש ליתן ישות לעצמם (א אייגענע גאנג). כאן נמצא סוד כל פיתוי של היצר, מותר לך לחשוב לבד !!! יש לך גם דעה !!!! בזה יובן הבטוי של "מקצץ בנטיעות" כפשוטו ממש. הקיצוץ הוא ניתוק את הנטיעה ממקור חיותה. ובחטא חלק חלק מהבריאה מבוראה. חטא זה חזר על עצמו בדור ההפלגה ולכן קראום "בנוי דאדם קדמא", משום שהם המשיכו את אותו חטא ורצו להפריד כל הנמצאות מהרקיע ולמטה משלטונו ית' כמ"ש נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה. חטא זה חזר על עצמו גם בעגל. כל מהותו של משה היא "בכל ביתי נאמן הוא", היינו שכל הבנתו היא אך ורק מפי הגבורה כמ"ש "משה קיבל תורה מסיני". כשהראה להם השטן את מטתו של משה בשמים שהוא מת אם כן היה נדמה לחלק מהעם שכאילו ההנהגה "מפי הגבורה" נפסקה ומעתה צריכים לעשות על דעת עצמם. מזה יצאה הבקשה לעשות עגל בציור מנהיג על כל פנים (כפי הרמב"ן בתשא). אבל בהיות שבבקשה זו היתה גם פרישה מהתורה כי הרי רק משה יש תורה, התקיים בהם מ"ש רש"י (פ' ב' דקריאת שמע) כיון דפרש אדם מן התורה מיד הוא דבק בעבודה זרה, ונהפך העגל לאליל ממש רחמנא ליצלן. ראינו ג' דוגמאות כיצד החטא יוצר קיצוץ בנטיעות היינו כניסה לתפיסה של "פירודא" וממילא יציאה מן ה"יחוד", דאין עוד מלבדו ונפילה לה"עלמא דפירודא" עולם בו נדמה שיש פירוד בינו ית' לבין העולם רח"ל.

כתוב בתורה ויקחו אליך פרה אדומה וכו' והיא חקת התורה. יעויין ברמב"ן שם לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת, לפיכך כתב בה חקה, גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה, לשון רש"י מדברי רבותינו (יומא סז ב). וכבר כתבתי בענין שעיר המשתלח (ויקרא טז ח) מה טעם לאומות שיהיו מונין אותנו בזאת יותר משאר הקרבנות שיכפרו ויש מהם שיטהרו כקרבנות הזב והיולדת, כי מפני היותה נעשית בחוץ יראה להם שהיא נזבחת לשעירים על פני השדה, והאמת שהיא להעביר רוח טומאה ושריפתה כריח ניחוח בחוץ. וטעם טומאת המת, בעטיו של נחש, כי הנפטרים בנשיקה לא יטמאו מן הדין, והוא שאמרו צדיקים אינן מטמאין. ולכך אמר הכתוב זאת חקת התורה, כלומר הנחקקת מן התורה והיא תורה שבע"פ. על כן היא פרה והיא אדומה ממדת הדין, ונתנה לאלעזר להעשות לפניו אפילו על ידי זר, אבל הסגן יראה מעשיה כדי שתעשה על כוונתו שלא יחשבו בה מחשבה רעה כאומות והשטן, עכ"ל. ננסה לעמוד כפי ערכנו על ג' דברים מתוך דבריו. א) מדוע הפרה אדומה כי רמז למדת הדין, ב) מדוע היא חק כי אומות העולם מונין לה דהרי נקרבת בחוץ ונראה כאילו ההקרבה היא לשעירים ג) מדוע היא כנגד תורה שבעל פה שנחקקת מתורה שבכתב.

עומק החטא קיצוץ בנטיעות

אדה"ר הוא שחידש את ענין המיתה בחטא עץ הדעת [וממילא הסתעף ממנו לכל נבראים בהיותם תלויים בו]. אומרים חז"ל במד"ר שכאשר שמע משה רבינו ע"ה פ' טומאת מת הצטער מאד במה תהיה טהרתו של זה. צערו נבע מכך שהבין שטומאת מת היא התולדה הישירה מחטא עץ הדעת במהלך המיתה שלו, ותיקון המיתה יהיה רק לעתיד לבוא בתחית המתים ממילא הצטער כיצד יתכן תיקון לטומאה זו. אבל כשהגיע לפ' חקת גילה לו הקב"ה כי גם כיום יש תיקון במדה מסוימת לתוצאת המיתה [היינו טומאת מת]. כיצד, בפרה אדומה.

דבר המערכת

השבוע נחזור למאמר על סדר הפרשה. המאמר עבר עבוד עמוק מעבר לתיקוני לשון מזעריים ולכן הבוא במסגרת "להב מפיו יצא".

הבהרה: מחמת סגנונו היחודי שאינו שווה לכל נפש דברי תורתו של רבינו זצ"ל עוברים עריכה ועיבוד לשוני כפי שנעשה בספר "נפשו גחלים תלהט" ש"ל בעדודו. על כן כל שגיאה וטעות נא לתלות אך ורק בעורך. כל הערה תתקבל בברכה.

המערכת

ענין טומת המת ז' ימים

על דרך זה יש להבין את עומק ענין הטומאת מת אשר יצאה מחטא אדה"ר שהוא כאמור מהלך של "קיצוץ בנטיעות" – פירוד העולם שתחת הרקיע משלטונו ית'. נתבונן מה היא טומאה. המושכל הפשוט שטומאה היא דבר המרחיק מהקדושה המסמלת את ה"עלמא דיחודא", כי קדושה מורה על קשר לבורא ית' וממילא פרישה מעולם הפירוד. אבל ישנו עומק נוסף בזה כמ"ש המהר"ל ז"ל ש"טומאה היא העדר". כונתו שהגם שטומאה היא מציאות, מכל מקום אינה בגדר מציאות אמיתית - זה נקרא "העדר". אם כן עיקר יסוד הטומאה היא לא רק שיש כאן הרחקה מהקדושה אלא כניסה להעדר היינו ל"פירודא" [א.ה. אולי כוונת רבינו שכל מציאות העלמא דפירודא היא מציאות של העדר שלטונו ית', עכ"פ בתפיסת האדם ולכן טומאה היא כניסה לעולם של העדר שלטונו עפ"י תפיסת החוטא]. ובזה נבין מה שטומאת מת היא ז' ימים. כי בחטא אדה"ר נחרבה כל קומת האדם ונגזרה עליו מיתה. והאדם הרי הוא עולם מלא אשר כללותו נברא בז' ימים. כביכול האדם שנכלל משבעה ימים של יחוד ה' ירד להיפך מזה באותו שיעור של ז' ימים. והבן.

אחרי שהבנו שהחטא הוא יציאה לעולם הפירוד, לעולם ה"חוי" פרה אדומה שבאה לתקן קלקול זה היתה כל עבודתה במקום ה"חוי" דוקא, שהרי ענינה להחזיר מן ה"חוי" [א.ה. שמבטא את העלמא דפירודא-מציאות שחוי ממנו] אל ה"פנים" [א.ה. לעלמא דיחודא-מציאות שעמו].

טעם שאומות העולם מונין את ישראל על פרה אדומה

כעת נבין מדוע אומות העולם לועגים למצוה זו. כי אומות העולם נשארו בהחלט במסגרת ה"חוי" ולא יכולים להבין כלל שתתכן חזרה זו. כל העבודה עבורם עבודה שנעשית בעלמא דפירודא היא "לשעירים" [א.ה. הם רק רואים את העבודה הנעשית בחוי ולא יכולים להבין שעבודה זו תכליתה להחזיר את ה"חוי" ל"פנים"]. ויובן בזה מש"ש הרמב"ן שלפיקך הגם שזר שוחט צריך שיהא אלעזר רואה כדי שתהא נעשית על כונתו כי הרי נעשית בחוי ע"כ. אין הכונה שחוששים שיכוין השוחט לשם עבודה זרה ח"ו דלא חשידי ברשיעי, כי רק אומות העולם לבד מונין בזה את ישראל. אלא בהיות ענין החזרה מהעלמא דפירודא מהדברים הדקים במושכל על כן צריך אדם גדול כאלעזר שהוא סגן שיצרף כונתו לזה.

ענין מידת הדין הנרמז בפרה אדומה

עוד יובן עפ"י ענין ה"אדומה" הרומז להדין. כי הנה במסגרת תפיסת החיים שלנו אנו מבחינים את השכר והעונש כדברים הפכיים [א.ה. נדמה שכוונת רבינו שנראה לנו שהרעות הן הפכית לטוב ולא עוד אופן של טובה מאיתו ית'] כמ"ש סוף ברכות שא"א לברך האידנא על שמועות רעות הטוב והמטיב כי אחרי שירדנו לתוך חזון הפירוד ממילא נתקטנה התפיסה שלנו ונעשתה מוגבלת על כן אנו מבחינים הפכיות במדותיו של הקב"ה. אבל

למעשה, בשרש הדברים, בעלמא דיחודא מופקעת תפיסה זו. כי במציאות היחודא הכל מתבטל כלפי רוממותו ית' שאין לה חקר וממילא כל אחד מאבד את האופי הפרטי שלו לפניו [א.ה. וכפי שיוסבר מיד במשל ב' תלמידים והענין הוא שכאשר מורגש שלטונו ית' ממילא נתפס בחוש כיצד כל הפרטים שנראו סותרים מהוים צדדים שונים של גילוי כבודו ית' ואין בהם שום ניגודים]. וכשהוסר האופי הפרטי של כל דבר אז אין במציאות שום נגדיות. משל למה"ד לשני תלמידים חריפים שהתוכחו על נושא אחד בתקיפות גדולה עד שהגיעו לשיעור של "נעשים שונאים זה לזה", ומחמת כן לא יכלו להגיע לעמק השוה. פתאום נפתחה הדלת ונכנס הרשכבה"ג של הדור ושמע דבריהם. אז הם נשתקו ועמדו כמעט בלי שום דעה עצמית עוד, כי מה חשובה דעתם מול דעת האדם הגדול בענקים ה"ל. ומעתה כל מציאות הדעה הנמצאת כאן היא רק של הגדול, כי האופי שלהם וישותם נבלעו בגדלותו ונתבטלו. ופקעה בזה כל הנגדיות, והבן.

נעבור לנמשל. ב"חוי" [ר"ל בעלמא דפירודא] יש אדום שהפכו הוא לבן, דין שהוא נראה היפך אופי החסד, אבל בשרשם אינו כן כלל. על כן בעבודת פרה היה עיקר גמרה בשריפתה (שהיא כריח ניחוח, רמב"ן כאן) שאז כל הישות והחומר הוחזרה ליסודה, אפר. וכשחוזרת אל יסודה בצירוף ריח ניחוח, קרבן שענינו קירוב לשרש כידוע, אז חוזרת כל האדמימות גם כן לשרשה. זהו עוד ציור של הפקעת תפיסת העלמא דפירודא והכנסתו ליחודא.

קשר פרה אדומה לתורה שבע"פ

ומה שקישר הרמב"ן בין פרה אדומה לתורה שבע"פ ענינו כי כל הכופרים בתורה שבעל פה הגיעו לכך מתוך הדעה הכוזבת שלא יתכן שאדם המצומצם בתוך עלמא דפירודא וגבוליו יוכל לקבוע הילוכים ופירושים בתורה שבכתב שהיא הנתינה מצדו ית'ש. אבל במהלך ש"משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" נעשתה אפשרות לזה. כי במסירה ליהושע נעשה מהלך זה ב"ויסמוך ידיו עליו" להעביר את ה"מפי הגבורה" שקיבל משה אל הדורות הבאים ועל ידי זה כל מה שיחדש שום בית דין וחכם מאז יהיה בכלל "נמצא כולם מפי אלקי ישראל" (לשון רמב"ם בהקדמת ספר היד). ומה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. אם כן תורה שבעל פה היא נחקקת ממש מתורה שבכתב. וביותר הרי בכל חקיקה נשאר החוקק תוך מציאות האחד והם חד בתכלית. נמצא שגם סוגית התורה שבע"פ היא החזרת מה שהיה צריך להיות בעלמא דפירודא [א.ה. היינו האדם העוסק בתורה בתוך עולם הפירודא] אל היחודא.

השגת משה בפרה אדומה

ואמרו במד"ר כאן דזה שהיא חק הוא רק לישראל אבל למשה אמר הקב"ה שאגיד טעמה וצ"ב. ענינו דהנה אמרו ביומא דעיקר הלמעלה מהשכל בפרה אדומה הוא מה שהנוגע במי חטאת טמא ואם מזין אותה על הטמא טהור. שא"א להבין זה לפי הכללים שיש בהבנתנו בתורה, דמים טמאים אין בכוחם לטהר, (ידוע זה גם במקוה) ועל זה אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. אמנם סתירות והפכיות הוא מושג בעולם הפירוד ששם הצטמצמה מאד התפיסה בלי יכולת לראות את המרחב האמיתי. אבל יש לנו כלל שכפי קומת האדם כך נמצאת אצלו קומת תורתו. אם כן בהיות שכל מהות החיים של משה רבינו היתה בחזון האמת הגמורה שאין עוד מלבדו ית'ש (וכן ביאתו לעולם היה בצירוף אור הגנוז כמ"ש שנתמלא כל הבית אורה, ואור זה משמש רק במקום זמן היחוד עיין רש"י ריש בראשית על ויבדל וכו') אם כן הרי נתבאר לעיל כי בשרש אין מושג של חזון הסתירות. אם כן גם בתורתו של משה היתה גם כן הסתכלות על ה"לפנים", עד שפקע חזון הסתירות בגילוי התורה עצמה. זהו לך אני אומר טעמה אבל לאחרים חוקה.